



NAXÇIVAN

RƏSSAMLIQ MƏKTƏBİNİN YETİRMƏSİ

Azərbaycanın tanınmış rəssamı, SSRİ Rəssamlar İttifaqının üzvü (1940), Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi (1944) Şəmił Qaziyev (1908-1980) yaradıcılıq fəaliyyəti incəsənatımıza sədəqətlə xidmətin gozal rünumasıdır.

Şəmił Hasan oğlu Qaziyev 30 mart 1908-ci ilə qədəm Azərbaycan şəhəri İrvanda müslim ələsində doğulub və ilk təhsilini burada alıb. Onun babası Axund Molla Xəlil Karim oğlu Qazizada (1815-1884) 17 il İrvan Quberniyası Ruhan Məclisində sadı olmuş, atası Hasan bay Qaziyev isə keçmiş əsrin 20-50-ci illərində Naxçıvanda maarifin inkişafında böyük idmətlər göstərmişdir. Bu, hamisini bay Qaziyev kıl. Ulu öndər Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 ilinə həsr olunmuş yubiley iləsində Naxçıvan Pedaqoji Texnikumda oxuduğu ilları xatırlayaraq Hasan bay Qaziyevin onu rus dilini yoxa qoyratmışdır.

1918-1920-ci illərdə erməni dəspəklərinin İrvanda tərtədikləri vəhşiliklər nəticəsində H.Qaziyev at yurdu tərk etməyə məcbur olub, Naxçıvan şəhərində ożunu sıxıqçaq tapıb.

12 yaşından allasıyla Naxçıvan köküdündən sonra Şəmił Qaziyev burada orta təhsilini başa vurub. 1922-1924-cü illarda Naxçıvan Pedaqoji Texnikumda təhsil alıb, 1924-cü ilə isə Bakı Rəssamlıq Məktəbinə qəbul olunaraq 5 il hamisində rəssamlıq sahəsinin sırınları oynar. Təhsil ləğvinindən sonra Naxçıvan Pedaqoji Texnikumda rəssamlıq məktəbini bitirdikdən sonra 1931-1933-cü illarda Naxçıvan İnternasional Pedaqoji Texnikumda rəsm müallimi işləyib.



1932-ci ilin sentyabr ayında Xalq rəssamı Əzim Əzizməzdan davatlı isə Bakıya gedən Ş.Qaziyev 1934-cü ilədək "Komunist" qəzetiində rəssam kimi faaliyyət göstərib. 1934-cü ilin avqust ayında Naxçıvan qayıdırəq "Şərq qapısı" qəzetində (1934) və Naxçıvan teatrında avvalca rəssam (1941), sonra isə bas rəssam (1941-1948) vəzifələrində çalışıb. 1939-cu ildə teatrda baş rəssam işləyərək ham Naxçıvan Rəssamlıq Məktəbinin direktori təyin edilib. 1940, camı bir (1939-1940) faaliyyət göstərib. 1936-1938-ci illarda gənc rəssam ham Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunda rəsm mülliəti olmuşdur. "Naxçıvan Zikar Texnikumunun İlk buraxılışı" (o vaxt Naxçıvan Pedaqoji Texnikumu belə adlanırdı) kitabçığında sənədin olur ki, "Azərbaycan hamı illərdə gənc müsulmən kadrları hazırlayan mütlüku tədris məjüssiyyəti idir. Şəmił mülliəmin qaynar icitimi-pedaqoji mühəta məlki tədris ocağındı faaliyyəti tələbələrin incəsənət maraqlarını artırmasında böyük təsir qoyub. O, burada rəssamlıq həvəsi olan gənc kadrların yetişdirilməsi üçün xüsusi siyət göstərib. Hatta Ulu öndər Heydər Əliyev də gənc yaşlarında Ş.Qaziyevin dəməyində rəssamlıq sırınları oynanmışdır.

Ş.Qaziyev 1948-ci ildə Bakıya köçürüklərinin sonuna da Naxçıvanın "Azərbaycan gəncələri" qəzetində rəssam kimi çalışıb. 0, 13 iyun 1980-ci ildə Bakı şəhərində vafat edib.

Isteddili firz istəsi harada işləşməsindən asılı olmayaraq, öz sanatı gündən-günə təkmilləşdirərək samarəli yaradıcılıq ilə diqqət çəkib. Yeri galınmış cəyd edik ki, ovladları Arif (Azərbaycan Respublikasının Xalq rəssamı) və Vaqif (heykəltəraş) Qaziyevlər də tanınmış incəsənatçılarından idilər.

XIX əsrin 80-ci illərində təşəkkül tapan Naxçıvan teatrının XX əsrin 30-40-ci illərində təraqqi mərhələsinə qədəm qoymasında Ş.Qaziyevin özünəməxsus töhfələri var.



Tarix Muzeyində, Naxçıvan Dövlət Tarix Muzeyində qorunur və Naxçıvanla bağlı Memarlıq Kompleksinin sərgi salounun ekspozisiyasını bəyaz. Bündən başqa, o. 1951, 1967, 1979 və 1980-ci illarda müxtəlif təsviri incəsənət sərgilərinin iştirakçı olub. 1978, 2011, 2018-ci illərdə isə onu Naxçıvan şəhərində fərdi sərgisi təqdim edilmişdir.

Ş.Qaziyev Bakıda yaşadıq illərdə qədim Naxçıvan diarıını unutmamış, tez-tez ora safarlar etmiş, yerli rəssamlarla yaradıcılıq alaşağılarını saxlamışdır. Bu baxımdan ustə rəssamın 1975-ci ilə biza yazdığı məktəbdən bir məqamı xatirətəqəm yerinə düşər. "Məktəblər Naxçıvanın 50 ilini münasibatla ilə hazırlanmışdır ki, Naxçıvan rəssamlarının orada sərçəsə olacaq. Hamis məktəb Azərbaycan Bədii Fondu tarafından qıymət olunub. Həzirdə Badi Fonddıdır. "Seyx Sanan", "Od galin", "Namus", "Anzor" adəbiyyat muzeyinin direktoru Badi Fondu direktoruna məktub yazmalıdır ki, buradan işləri onlara göndərsiniz".

Ş.Qaziyevin fəaliyyətinə Bakı mərhələsi da müəyyən səciyyəvi maqamları ilə diqqəti calıb edir.

Təxminan 30 ilik dövrü ehənətədən başlıq olaraq, "Azərbaycan gəncələri" qəzetinin redaksiyası.

O, avələca qəzetin tərtibatçı rəssamı, sonra isə baş rəssami vəzifəsini tutmuş, əmərnin sonundakı bu işindən ayrılmamışdır. İstəkli hamis illərdə oxucuların itiyarına verilən nüsxələri, xüsusi alamatlarla gurlardı işq üzü goran yubiley nomralarına nəzərdən keçirərək dərc olunan şəkillərin keyfiyyəti və bədi tərtibat işləri səbət edir ki, onun hamis istiqamətdə qəzətçilik enanalarının davam və inkişaf etdirilməsinə müsbət təsiri vardı.

Ş.Qaziyevin yaradıcılıq mütaxassisləri və rəsm həvəskarlarının diqqətindən cəxət olsa da, əsərlərinin əsaslılığı daşıyır. Azərbaycan və dünya dramaturqlarının əsərləri tamaşaçıları ham mili klorora üstünlük vermiş, ham da təxiliş və müasirlik tələbələri nəzərdən alınmışdır.

Ş.Qaziyev təkər teatrda rəssamlıq etməkla kifayətlənmişdir. Muxtalif illarda işlədiyi etüb, natürmort, portret və qrafik əsərləri da vardır. Bu əsərlərin bir qismindən ("Büyünçlər", "Örtülü bazar", "Xirman", "Hamam", "Molai məktəbi", "Nalband", "Çarçıqtınlar", "Qayläçər", "Qırqışlı qadınlar") Azərbaycanın qəməsi, həyat tarzı, etnografik ozullarını, digər əsərlərində isə ("Xin cov mahallası", "Əlinçəqala", "Köhnə Naxçıvan", "Şəqsardag dağı", "Sildrim dağ", "Dağların simonifikasiya") Naxçıvanın tarixi və təbiət gözökülliizi əksinə təməşdir. Cətiyalıya demək olar ki, Ş.Qaziyev teatr, qrafika və rəngkarlıq sahəsində Bəhruz Kangarı ananalarının davam etdirməsi, xalq məsniyyəti təsir və tərənnümü etməkdən istədən sənəkat əzim Əzizməzdenin işindən bəhrəlib.

Ş.Qaziyevin SSRİ rəssamlarının 1931-ci ilə Tiflisdə keçirilmiş sərgisində numayış etdirilən "Coban" portreti Moskvada Tretjakov Galereyasında saxlanılır. Əsərərinin çoxu isə Azərbaycan Dövlət



Farmen Xəlilov
filologiya üzrə elmlər doktoru